

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

20. Quod aliunde etiam peccata sint alia alijs deteriora.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

tinuò fide, & spe caret. Cum itaque peccata grauiora aut leuiora reputantur ex eo, quòd pugnet cum maiori, minoritè virtute, id tunc accidit, quando in reliquis sunt paria. Et idcirco etiam in naturalibus, non idèò quòd visus sit tactu nobilior, peior est privatio visus, quam tactus: quoniam statim atque animal tactu vacat, expers vitæ est, non tamen, quia visus amittitur, ideo animal vita caret. Vni item virtuti aliquando multa crimina opponuntur, vt iustitiæ plura iniustitiæ vitia: quare tunc peccatorum inæqualitas, non ex vna virtute, cui aduersantur, exoritur, sed ex varijs obiectis, & circumstantijs.

S. Tho. 1. 2. q. 73. ar. 6.

Quartò quæritur, An peccata sint alia alijs deteriora ex eo, quòd ex causa maiori, vel minori proficiantur? Respondeo, esse: quòd tripliciter contingit. Primo modo, quia vni, & non alteri peccato circumstantia accedit: vt si Titius & Caius adulterium admittant, & Titius sit voto castitatis adstrictus; Caius verò solutus. Secundo modo; quando crimè plurium concursu circumstantiarum augetur: & sic parricidium, teste Cicerone in Paradoxo 3. peius est simplici homicidio, quòd paritèr, inquit, necare, est eum occidere, qui se genuit, qui aluit, qui instituit, & erudit, qui in domo, & republica collocavit. Quibus verbis non significat in parricidio tot inesse prauitates, quot sunt prædictæ circumstantiæ: sed parricidium ideo maioris esse deformatis, quoniam iustitia, & pietas in parentem violatur: quæ duo meritò ponderantur ex eo, quòd parens filium gignit, educat, instituit, informat, & in domo, ac republica collocat. Tertio modo: quando circumstantia maior est ex magnitudine materiæ; vt si quis furto surripiat ingens auri, argentiuè pondus, alius verò multò minus.

Cap. XX.

Quòd aliunde etiam peccata sint alia alijs deteriora.

S. Tho. 1. 2. q. 73. ar. 7.

PRIMO quæritur, An peccatorum magnitudo ex damno, & detrimento illato augetur? S. Thom. respondet augeri, sed distinguit in hunc modum. Si damnum est præsumptum, & voluntarium, auget directè per se; si verò sit præsumptum tantum, non tamen voluntarium, auget quidem, sed indirectè. Si autem neque voluntarium sit, neque præsumptum, tunc aut ex accidenti subsequitur, aut per se directè. Si primo modo, non auget, licet pœni iure humano irrogatis subijciatur; vt si quis rei illicitæ dabat operam, contrahit irregularitatem ex homicidio, illud opus, quamuis sine culpa, consecuto. Si verò secundo modo, tunc auget magnitudinem peccati. Hæc ferè S. Thom. At

contra has S. Tho. regulas est argumentum. Qui alterum incitat ad libidinem, & luxuriam, nocet ei grauissimè, causa enim est, vt gratiam, & charitatem amittat: & tamen deterius est hominem occidere, quam feminam ad libidinem, & luxuriam allicere. Item, qui publico verbo, vel facto alios ad peccandum inuitat, & mouet, damno maximo eos afficit, & tamen grauius peccat homicida. Ergo peccatorum magnitudo, ex damno non pender. Caietanus, & alij S. Thom. discipuli valde in his argumentis diluendis laborant. Sed horum sententijs omiffis, dicendum arbitror; nõ semper damnum illatum noua peccati specie adferre. Quod vt planius intelligam, animaduertere oportet quòdam peccata opere exteriori, alia verò interiore duntaxat voluntatis affectu, & actu compleri. Quæ exteriori perficiuntur, ea nonnàm prauitatem suscipiunt, quæ operi exteriori inest, siue sit voluntaria directò per se, siue indirectò tacitè, & implicite. Et propterea homicidium est sacrilegium, si quis clericum occiderit scienter, aut per ignorantiam crassam, etiamsi nollet eum esse clericum. Furtum quoque est sacrilegium, si quis scienter rem sacram surripiat, quamuis nollet esse sacram. Et in his peccatis locum habet id, quod tradidit S. Thomas, peccati prauitatem augeri ex damno, quo alteri scienter, & vitro nocemus. Ea verò peccata, quæ terminantur, ac perficiuntur interiori, non omnem prauitatem, & speciem ab opere sumunt externo, nisi directò per se voluntaria sint. Quapropter qui alterum attrahit ad libidinem atque luxuriam, haud se scandali scelere obstringit; nisi eo animo id fecerit, vt peccet ille: nec qui publico suo verbo, vel facto alios ad peccandum incitat, scandali peccatum admittit, nisi eo animi affectu coram alijs deliquerit, vt illi ad peccandum moueantur.

Ad obiecta itaque respondeo: grauius homicidam peccare, quàm eum, qui ad luxuriam, & libidinem alium inuitat, ac mouet: is enim in scandali crimen non incurrit, qui allicit ad peccandum alium libidinis explende gratia, non vt ille à Dei gratia, & charitate excidat peccando. At inquit; Qui consilio, suasionè, prece, aut imperio, aut suo facto alterum ad furandum per mouet, & simul cum eo furtum committit, reus est tñ furri, quod ipse perpetrat, tum eius peccati, quod alius admittit ipsius consilio, suasionè, hortatu, prece, iussu, vel facto. Respondeo, eum duplici furto numero distincto teneri, vt rectè argumento probatur: at verò si quis facto suo, aut verbo alium ad furandum alliciat, & moueat; non se peculiariter scandali delicto, sed furto duntaxat suo facto, vel verbo commisso commaculat: quia scandalum specialem requirit voluntatis affectum, quo quispiam velit peccatum alienum, & alienæ gratiæ iacturam, vt suo loco fufius dicetur. Ex dictis apparet, non augeri peccati grauitatè ex eo, quòd quisque clam lethalem culpam contrahit, & animæ suæ affert interitum, quo à gratia, & charitate excidit: hanc enim animæ mortem per se directò non vult: quauis si directò per se veller, tunc peccati deformitas augetur.

Secundò quæritur, An is, qui directò & per se, verbo, vel facto alterum permouet ad mortem

S. Th. 1. 2. q. 73. ar. 8.

spiritua-

spiritualem animæ, grauius peccat, quam is, qui alteri mortem corporis infert: Duae sunt opiniones, prima est Caietani 1.2. quæst. 73. ar. 8. asserentis eum grauius peccare, quia multo peior est mors animæ, quam corporis: ergo si vtraque per se directò inferatur, grauius peccatum erit mors animæ, quam corporis. Secunda opinio est aliorum, qui asserunt magis peccare eum, qui vitam corporis admittit, quia est integra causa mortis, cum tamen is, qui suo consilio vel hortatu, vel factò alium allicit ad peccandum, non sit auctor ex toto alieni peccati, sed ex parte: tum etiam, quia vita corporis semel erepta restitui non potest; at verò gratia, & charitas amissa potest recuperari. Sed certe probabilior est Caietani sententia, quæ eius ratio, & argumentum comprobatur. Nec verò rationes secundæ opinionis quicquam efficere videntur: alioqui enim grauius esset homicidium, quam crimen, quo quis populum à Christi fide, & religione alienaret. Item, maius esset homicidium, quam odium Dei, infidelitas, hæresis, desperatio: quia per hæc peccata à gratia decidimus, in quam tamè per poenitentiam redire possumus, & tamen vitam corporis semel ademptam nec recuperare, nec reparare amissam possumus.

S. Tho. 1.2.
q. 73. ar. 8.

Tertiò quæritur, An qui alteri directò, & per se ad veniale peccatum per mouit, grauius peccauerit, quam qui alium interfecit? Quæstionem mouet, quòd veniale delictum maius est malum, quam quodcunque malum poenæ: ergo maius est damnum quempiam ad veniale peccatum permouere, quam vitam corporis auferre. Respondeo, eum qui homicidium patrauit, hoc ipso, lethale crimine contraxisse; at verò, qui alium hominem in venialem culpam induxit, non hoc ipso, in lethale crimen videtur incurrisse; nam solum se obligauit eo delicto, in quod alter ex eius consilio, & impulsu prolapsus est.

S. Tho. 1.2.
q. 73. ar. 8.

Quartò quæritur, Quo pacto damnum alterius hominis præuisum, non tamen voluntarium augeat indirectò peccati deformitatè? Nam si præuisum, & cogitatum est, hoc ipso, est voluntariu, si ex peccato enascatur. Sæpius autem admonui, in ijs peccatis, quæ exterius complentur, ex circumstantia etiam indirectò voluntaria, speciem desumi: ergo ex ea quoque peccati grauitas augetur. S. Th. planè docuit præuisum ac cogitatum damnu, & non voluntarium augere peccati grauitatem indirectò: vt puta, si quis, inquit, ad furandũ, vel occidendũ domo egressus, aliena sacra conculcet, id tamen volens per se, & directò. In hac re negari non potest, quin huiusmodi persona, & furti, vel homicidij commissi, & cõculcatæ segetis crimine teneatur, & ad hoc sufficit, si conculcatio segetis indirectò sit voluntaria: nam circumstantia indirectò voluntaria, tribuit actibus humanis bonitatem, vel prauitatem. Quòd autem S. Thomas, damnum ait conculcatæ segetis augere indirectò furti, vel homicidij commissi prauitatem, ideo dixit, quia Titius furtum, vel homicidium volebat, non autem segetis conculcationem: ea enim solum fuit voluntaria in causa, non per se, & proindè indirectò, id est, ex eiusmodi cõculcatione indirectò voluntaria, maior effecta est furti, vel homicidij prauitas. Non tamè inde efficitur, vt neget S. Tho-

mas, in factò Titij ineffe peccatum furti, vel homicidij, & peccatum conculcatæ segetis.

Quintò quæritur, An damnum, quòd casu ex peccato alicuius existit, ac furti, neque præuisum, neque voluntarium, irrogatis iure scripto poenis subijciatur, absque hoc quòd culpa detur? S. Thomas docet id verum esse; nam ex iure Canonico irregularitas sæpè cõtrahitur ex hoc, quòd mors alicuius hominis cõgigerit ex factò, quo quis rei veritate operam dabat, etiam si neque voluntaria fuerit, neque præuisa, sed casu tantum consecuta. Verum hæc res nõ est huius loci: ea enim ad materiam de irregularitate referenda est, vbi hoc breuiter, & luculenter tractandum est.

Sextò quæritur, An damnum neque præuisum quidem neque voluntarium, natum tamen per se ex nostri peccati actu, augeat directò, & per se criminis prauitatem? S. Thomas ait, augere: quod probat hoc exemplo: Vt si quis peccet publicè coram alijs, ita vt suo factò ad peccandum alios inducat, & allicit. Quòd ad hanc quæstionem attinet, negari etiam non potest, quin id detrimenti consecutum, criminis turpitudinem augeat: verò id sanè est difficile, quò modo, secundum S. Thomam, augeat directò, & per se, cum neque voluntarium sit, neque præuisum. Nihilominus tamen dicimus sufficere, si ex nostro malefacto oriatur, & manet, hoc enim ipso videtur præuisum, & voluntarium. Quòd autem sanctus Doctor asserit, nec esse voluntarium, neque præuisum: intelligitur non esse in se, sed in alio voluntarium; nimirum in nostro malefacto. Obijciat: Ergò Titius, qui publicè coram alijs delinquit, & suo factò eos ad peccandũ impellit, scandali crimine contaminatur. Negamus id sequi: neque enim peccat Titius eo animo, vt faciat eos delinquere, & à Dei gratia decidere: neque S. Thomas voluit id esse scandalum, sed Titium duplici crimine obligari: & eo, quòd ipse per se perpetrat: & eo, quòd suo factò alios incitat, & mouet: ita vt si ipse furetur, & suo factò alios ad furandum allicit, duplicis furti scelere sese obstringat, & polluat.

Septimò quæritur, An crimina eò sint grauiora, quò maior, aut dignior est is, in quem peccatur? Respondet S. Thomas, esse: quò dupliciter contingit: primò, quando personæ dignitas, aut conditio distinctam tribuit peccato speciem. Et hac ratione parricidium peius est simplici homicidio: illo enim pietas propinquis debita, hoc verò iustitia, non pietas violatur. Item, cædes clerici non solum est simplex, sed sacrilegum etiam homicidium: & hoc modo in peccatis luxuriæ insunt circumstantiæ speciem mutantes. Secundo modo, dignitas personæ offensa auget quidem criminis grauitatem, nouam tamen peccato speciem non præstat. Vt, si quis hominem innocentè, iustum vel sanctum, vel illustrem, & inclytum trucidet, aut vulneret, aut pulset, & verberet.

Octauò quæritur, An ex dignitate eius, qui delinquit, peccati grauitas augeatur? Respondet S. Thomas augeri: quòd etiam potest accidere dupliciter: Vno modo, vt personæ conditio nouam peccati speciem constituat; veluti si persona sit voto adstricta, aut matrimonio coniuncta; &

contra

S. Tho. 1.2.
q. 73. ar. 8.

ibidem.

S. Tho. 1.2.
q. 73. ar. 8.

S. Tho. 1.2.
q. 73. ar. 8.

contra matrimonij, aut voti leges, & iura faciat: aut si speciali lege, vel præcepto teneatur, quales sunt religiosi, vel clerici in multis, non in omnibus, in quibus delinquant. Altero modo, personæ conditio nouam peccato speciem non dat, auget tamen criminis prauitatem. Vt si amicus amicum lædat: si quis de se bene meritos offendat, si vir probus, & sanctus peccet, si religiosus superbiam, maledicat alicui, si mentiatur. **QVAERES**, an ex hoc capite omne peccatum eo ipso, quod est à Christiano homine commissum, sit deterius, & peius, quàm si ab Ethnico, & Pagano committeretur. Respondet S. Thomas, esse grauius, licet eiusdem speciei crimen sit. **Obijcies**, alio in loco eum docere, si religiosus, & alius, qui est à religione solutus, & liber, in idem peccati genus incurrit, minùs religiosum peccare, quàm laicum. **Respondeo**, negari non posse, quin religiosi hominis peccatum magna ex parte sit grauius, quatenus vel ex maiori legis, vel præcepti contemptu, aut cum aliorum offensione, aut ex pleniori rei agendæ sciencia, vel ex maiori negligentia committitur: Nihilominus tamen verè S. Thomas affirmauit religiosum ex alia parte minùs peccare, quia minus liberè, & voluntariè delinquit: nimirum quia aut occasione incitatus, aut perturbatione animi commotus labitur, & peccat. **Item**, minùs voluntariè peccat vir religiosus, quia renitente, & oblucente ratione, quod non debet malum facere, cum tamen laici liberiùs peccare soleant minùs oblitente, & repugnante ratione. **Ex quo etiam fit**, vt religiosi homines in peccatum lapsi citius, & faciliùs resipiscant, & ad saniores mentem redeant; cum tamen laici diutiùs mente obstinata in peccatis persistant, eò quod maiori voluntatis affectu malis inhæreant.

Cap. XXI.

Quanam in animæ parte peccata sedem habeant.

PRIMO queritur, An omne peccatum in voluntate tanquam in subiecto, quod appellat, inhæreat? Respondet S. Thom. 1.2. q. 74. art. 1. omne peccatum in voluntate inesse. probat, quia omne peccatum est voluntarium: sed omnis voluntarius actus sedem habet in voluntate, cum sit actio immanens, quæ in ea animi facultate tanquam in subiecto excipitur, ac manet, à qua fit. **Obijcies**, hæresis est peccatum, & tamen non in voluntate, sed in ratione inhæret, quippè quæ est assensus, vel error intellectus contrarius fidei. Vicia item, & virtutes sedem habent in appetitu sensus, vt temperantia, & fortitudo, hisque vicia contraria; sed habitus, & actus in eadem animi facultate reponuntur. Ad hæc, in sermone, & locutione, verberatione, & percussione, qua quempiam vulneramus, cædimus, pulsamus, peccatum inest, & tamen non sunt actus immanentes, quia in externam materiam transeunt. **Conradus**, & alij S. Thomæ discipuli, aiunt S. Thomam non sentire omne peccatum sedem habere in voluntate, cum doceat multa peccata in alijs animæ facultatibus inhære, sed solum omne peccatum esse in voluntate, non vt in subiecto, sed vt in principio, &

causa, cui tribuitur, & imputatur. **Sed S. Thomæ** aduersantur: qui docent, peccatum ideo esse in voluntate, quia omne peccatum est voluntarium, & actio immanens. **Quare cum Caierano** respondemus ad hæc omnia, concedendo peccata in alijs quoque animæ facultatibus inesse, vt statim ostendemus: at nihilominus omne peccatum in voluntate, etiam vt in subiecto inhære, quia nequit esse peccatum nisi voluntarium; sed voluntarium nihil est, nisi quia voluntas id velit, aut non impediat, cum tamen possit, & debeat impedire. **Quare fatemur** hæresin quidem inesse in intellectu, & ratione; cæterum hoc ipso, quod hæresis est peccatum, necessario est error contra fidem voluntarius, & liber: ergo, vt error in ratione reponitur: vt verò voluntarius, & liber, in voluntate. Eodem modo, peccata contraria virtuti temperantiæ, vel fortitudini, sedem quidem habent in appetitu sensus; verum, quia actus sunt voluntarij, in voluntate quoque hærent, & insident. **Pari ratione**, sermo, locutio, verberatio, percussio, quamuis ex parte transeat in externam materiam; hoc ipso tamen, quod sunt peccata, sunt necessario voluntaria, quare in voluntate itidem collocantur.

Secundo queritur, An peccata insint quoque in cæteris hominis facultatibus? Respondet S. Thom. 1.2. quest. 74. artic. 2. inesse: quod per speciem colligitur ex paulò antè dictis. Nam virtutes, & vicia in cæteris etiam facultatibus reponuntur, vt fides, hæresis, imprudentia, in ratione; Fortitudo, temperantia, abstinentia, sobrietas, castitas, mansuetudo, clementia, ira, tristitia, inuidia, in appetitu sensus. **QVAERES**, quomodo hæc duo sibi cohæreant; Omne peccatum inhære in voluntate, & tamen multa inesse quoque in alijs facultatibus? **Sed facilis est** responsio, vt docet Caiet. 1.2. quest. 74. artic. 1. hæc sibi constare: quia omne peccatum, quatenus voluntarium, refidet in voluntate; at quatenus est actus quidam ratione suæ substantiæ, sedem quoque habet in alijs hominis facultatibus, vt puta hæresis, cum sit error in fide, per substantiam suam actus est intellectus; sed quia voluntarius, inhæret itidem in voluntate. **Ad eundem modum**, intemperantiæ actus, ratione suæ substantiæ insidet in appetitu sensus; sed quatenus voluntarius, inest quoque in voluntate. **In hoc enim Caieranum** sequi possumus, ira S. Thomam explicantem: nisi potius sequi velimus Conradum, & alios S. Thomæ discipulos asserentes, non omnia peccata in voluntate, vt in subiecto inhære, sed aliqua in alijs hominis viribus inesse; omnia tamen in voluntate, vt in originem, & causam conferri: ira vt omne peccatum sit voluntatis tanquam causa, vnde existit, ac pendet. **Ex his perspicitur**, in ratione hære peccata duplicia, videlicet ignorantiam eorum, quæ scire, & nosse, lege aliqua, vel præcepto compellimur, & hæresim, & cætera, quæ contra fidem crimina admittuntur, quoniam Fides est in ratione; in appetitu verò sensus reponuntur peccata temperantiæ, & fortitudini contraria: quia fortitudo, & temperantia in eo appetitu residere dicuntur.

Tertio queritur, An in sensib' externis, & membris corporis peccata inhærescant? S. Th. 1.2. q. 74.

art. 2. ad 3.

Modi 1. 2.
q. 74. art. 1.
ad finem.